

Особливості соціальних мереж в інформаційному суспільстві

Білан Н. І.,
канд. філол. наук

У статті йдеться про роль соціальних мереж в інформаційному суспільстві. Проблема соціальних мереж є для науковців однією з найактуальніших. Охарактеризовано сфери застосування соціальних мереж, зазначено, що у соціальних мережах взаємодіють учені, політики та пересічні громадяни. Соціальні мережі є середовищем спілкування, обміном різноманітною інформацією. Стрімкий розвиток інтернету, популяризація соціальних мереж призвели до суттєвих змін у структурі спілкування. Саме спілкування в мережі відбувається за умов масової комунікації і на відміну від традиційного прямого спілкування в житті, має свої особливості.

Ключові слова: інформаційне суспільство, соціальні мережі, комунікації, соціальні комунікації.

The social networks special features in information society

Bilan Nadiia,
Candidate
of Philological Sciences

The article presents a role of social networks in information society. The social networks problem is one of the most important for scientists. Also the article characterizes social networks using sphere. It says that politicians, scientists and ordinary nationals in the social networks. Social networks are communication circumstance and different information change place. The Internet quick development and social networks popularization were a reason of significant changes in communication structure. This particular communication in network takes place upon mass communication conditions, and it has its special features as distinguished from traditional direct communication in real life.

Keywords: information society, social networks, communications, social communications.

Особенности социальных сетей в информационном обществе

Билан Н. И.,
канд. филол. наук

В статье говорится о роли социальных сетей в информационном обществе. Проблема социальных сетей является для ученых одной из самых актуальных. Автор характеризует сферы использования социальных сетей, а также обозначает, что в социальных сетях взаимодействуют ученые, политики и обычные граждане. Социальные сети являются средой общения, обменом разнообразной информацией. Стремительное развитие интернета, популяризация социальных сетей стали причиной серьезных изменений в структуре общения. Именно общение в сети происходит при условии массовой коммуникации и, в отличие от традиционного прямого общения в жизни, имеет свои особенности.

Ключевые слова: информационное общество, социальные сети, коммуникации, социальные коммуникации.

Вступ. Дослідження соціальних мереж є одним з найважливіших та найбільш актуальних. На сучасному етапі спостерігається всебічне масове впро-

вадження технологій в усі сфери життєдіяльності. Протягом останніх років дослідники намагаються знайти нові сфери застосування соціальних мереж

у різних напрямках діяльності людини, використовуючи всі можливості цього об'єкту інформаційних технологій.

Під терміном «соціальна мережа» у сфері інформаційних технологій розуміють інтерактивний веб-сайт, контент якого наповнюється самими учасниками мережі. У соціології термін «соціальні мережі» трактується як соціальна структура, що складається з групи вузлів, якою є соціальні об'єкти та зв'язки між ними. Сайт – це автоматизоване соціальне середовище, що дає змогу спілкуватися групі користувачів, які мають спільні інтереси [1].

Термін «соціальна мережа» у 1954 р. ввів у науковий обіг англійський соціолог Дж. Барнс у збірці робіт «Людські стосунки». Цією назвою він висловив думку про те, що суспільство – це складне переплетення особистісних соціокомунікаційних стосунків. Дж. Барнс досліджував взаємозв'язки між людьми (членами соціуму) за допомогою візуальних діаграм, в яких окремі особи зображались крапками, а зв'язки між ними – лініями [2].

Значний внесок у дослідження глобальної системи та віртуальної комунікації, вивчення ролі інформаційно-комунікаційних технологій в умовах становлення інформаційного суспільства зробили С. Водозазька, В. Горовий, Л. Городенко, А. Єфремов, О. Клименко, О. Онищенко, Г. Остапенко, В. Павленко, В. Попик, В. Сазанов, С. Сибиряков, А. Федонюк, Є. Цимбаленко та ін.

У наш час варто наголосити на актуальності терміна «соціальні мережі». Так, наприклад, В. Сазанов під соціальною мережею розуміє безліч акторів (агентів), які можуть вступати у взаємодію одне з одним і зв'язки між якими є соціальними [3]. Можна зазначити, що соціальні мережі – це певний веб-сервіс, віртуальне співтовариство, що складається з людей, які мають спільні інтереси. Загалом, початок поширення інтернетом соціальних мереж вважається 1995 рік, коли з'явився американський портал Classamest.com. Саме цей проект спричинив стрімке поширення подібних сервісів. Але, на думку вчених, початком ери соціальних мереж необхідно вважати 2003–2004 роки, коли в активний ужиток увійшли LinkedIn, MySpace і Facebook. Так, в Україні зацікавленість соціальними мережами серед населення почалось з появою (Однокласників і ВКонтакте), що спостерігається, починаючи з 2006 року [4].

Так, зокрема, інтерактивне, швидкісне та мультимедійне спілкування стало можливим завдяки існуванню таких соціальних мереж: Facebook, ВКонтакте, Однокласники, Twitter, Say.TV та інших. Кожна з перелічених мереж має свою специфіку: блогівий характер (Twitter), мультимедійний (Say TV) чи певний віковий критерій користувачів (Однокласники). Проте найбільш універсальною за віковим, гендерним та статусним критерієм, а також за масштабом поширення, лідером є соціальна мережа Facebook, створена М. Цукенбергом [5].

Натомість Г. Остапенко у своєму дослідженні «Комунікація та комунікативна активність суспільства в добу інтернет-технологій: соціальний аспект» зауважує, що комунікація в мережі частіше стає прогнозованою і діловою, цьому сприяють пошукові системи інтернету, які можуть відстежувати запити користувачів. Позитивним у цьому процесі є широке використання інтернет-комунікацій в роботі, навчанні, науковій діяльності тощо. Водночас в мережі триває монополізація ресурсів, йде боротьба за користувачів та привернення уваги до послуг та новин. Зворотний зв'язок відбувається як відповіді на запитання користувачів та пропозиція певних послуг та товарів. Таке, більш уніфіковане, спілкування сприяє покращенню соціальної взаємодії між людьми, глибшому розумінню їхніх потреб та визначенню можливостей [6].

Наприклад, зарубіжний дослідник В. Павленко доводить, що відкриті горизонтальні структури (соціальні мережі), які використовуються сучасними комунікативними технологіями, є новою складовою частиною засобів масової інформації, яких відрізняють специфічні якості інтернету: гіпертекстуальність, мультимедійність, інтерактивність та багатоканальність. Ці процеси не просто відбуваються в сучасному інформаційно-комунікативному просторі, вони формують нову медіареальність. Соціальні мережі трансформуються у новий соціальний інститут. У цьому контексті науковець виокремлює такі характеристики: наявність певної структури та організації мережі; наявність спільної функції для всіх соціальних інститутів – задоволення потреб суспільства; можливість регулювання соціальних процесів, що відбуваються всередині мережі; наявність соціальних груп та соціальних організацій, що здатні задовольняти потреби груп, особистостей; можливість здійснення економічної діяльності всередині мережі; інтеграція соціальних мереж у соціально-політичне життя суспільства та соціалізація індивідів, які функціонують всередині мережі [7].

На відміну від невіртуальних медіа, соціальні мережі відрізняються відносною свободою слова, свободою у висловлюваннях своєї точки зору з будь-якого питання. Соціальні мережі потрібно і можна ефективно використовувати в різних галузях не лише з метою налагоджування контактів та з метою спілкування, а й з метою отримання інформації, взаємодії з ученими, політиками, здійснення наукової, соціальної та політичної діяльності. Мережеві ресурси формуватимуть настрій мас, зайнявши той сегмент, за який зараз відповідає телебачення. На відміну від телебачення, яке не має зворотного зв'язку, соціальні мережі зможуть стати майданчиком взаємодії молодих, перспективних громадян. Сьогодні інтернет стає вагомим чинником у світовій політичній грі. Соціальні мережі є новим інструментом соціальних і політичних технологій. Вони поєднують людей різних релігійних конфесій,

націй, сфер діяльності, віку, інтересів та соціальних статусів. На сучасному етапі розвитку інформаційного суспільства вчені, політики та пересічні громадяни активно взаємодіють у соціальних мережах, просувають наукове знання за допомогою цього інтернет-ресурсу, публікують соціально важливу, публічну інформацію тощо [7].

Своєрідний підхід до розуміння соціальних мереж подає науковець С. Сибиряков. Автор стверджує, що соціальні мережі відкривають можливість новим поколінням державних службовців встановлювати в мережі інтернет нові соціальні зв'язки і будувати власні соціальні мережі, що дозволяють досягати успіхів у службовій кар'єрі. Тематика мережної організації, зауважує фахівець, увійшла в цивільний дискурс разом з появою інтернет-мереж. Створення мережі інтернет-блогів, спільнот (груп) у рамках сучасних соціальних сервісів і залучення до них все більшої кількості учасників сприяє вирішенню проблем українського суспільства та держави [8].

Варто зосередити увагу на тому, що громадянське суспільство переростає в інформаційне, а це потребує: чіткого осмислення державою необхідних змін; своєчасної реакції та активних дій для створення правового поля, у якому зацікавлені всі – і суспільство, і особа, і держава [9].

Так, у монографії «Соціальні мережі як інструмент взаємовпливу влади та громадянського суспільства» розглянуто соціальні інформаційні мережі як новітні форми інформаційних обмінів, що набувають зростаючого значення в житті сучасної України у зв'язку з успішним перебігом інформатизації, процесом зміцнення внутрішнього суспільних зв'язків на новій технологічній основі. Зосереджено увагу на співвідношенні системи горизонтальних і вертикальних інформаційних обмінів під час розвитку процесів суспільної самоорганізації, удосконалення якості інформаційного забезпечення діяльності управлінських структур [9].

Активний розвиток соціальних мереж як механізму горизонтальних інформаційних обмінів протягом останнього десятиріччя набув таких масштабів, що його можна кваліфікувати як новий етап у формуванні внутрішньосуспільної системи соціальних комунікацій. «Якщо до останнього часу використання цих технологій тон у формуванні системи соціальних комунікацій і масштабів їх впливу на формування суспільної свідомості задавали центри керівництва і координації, що забезпечували функціонування суспільства з допомогою вертикальних способів інформаційних обмінів, то ініціатива й правила гри під час використання електронних соціальних комунікацій переходять до рівнозначних у соціальних вимірах учасників цього способу обмінів на кооперативних засадах; стимулом для такої форми спілкування є не потреби, пов'язані з необхідністю задоволення запитів функціонування

й розвитку суспільства, членом якого є даний індивід, а його власні мотиви, бажання, захоплення, що лише опосередковано співвідносяться із суспільними інтересами: можуть підтримуватись у суспільстві, бути нейтральними стосовно його інтересів, або ж заперечуватись ним у тій чи іншій формі» [10, с. 17-18].

Соціальні мережі допомагають інформаційному суспільству в Україні структуруватися не лише за допомогою політичних партій та інших громадських організацій, а й на основі неформальних об'єднань у всесвітній мережі. Це дає змогу громадянам посправжньому ефективно брати участь у політичному житті Української держави. Поява й розвиток соціальних ресурсів інтернету значною мірою сприяло появі нової субкультури інтернет-спільноти і змін в інформаційній культурі і у сфері суспільних відносин. Під їх впливом відбуваються видозміни в структурі диференціації суспільства на соціальні класи, більш інтенсивними стають процеси соціальної мобільності, що сприяє становленню та зміцненню відкритого суспільства в Україні [11].

До основних принципів соціальних мереж О. Клименко відносить: ідентифікацію (можливість подати інформацію про себе); присутність на сайті (можливість бачити, хто в даний час знаходиться на сайті та вступити у діалог з іншими учасниками; стосунки (можливість описати стосунки між двома користувачами); спілкування (спілкування з іншими учасниками мережі); групи (створення всередині соціальної мережі співтовариства за інтересами); репутація (відстеження поведінки іншого учасника, дізнатися його статус); обмін (можливість поділитися з іншими учасниками значимими для них матеріалами) [1]. Варто зазначити, що соціальні мережі – це середовище спілкування, обміну різноматематичною інформацією, отримання інформації з соціальних груп.

Не можна не погодитися з тим, що соціальні мережі є невід'ємною частиною інформаційного суспільства. Проблему соціальних мереж у їхній взаємозалежності з різними сферами суспільного життя розглядає науковець А. Єфремов. Так, зокрема автор виокремлює такі аспекти: психологічний (соціальні мережі розширюють можливості розвитку особистості, надаючи нові можливості для самореалізації та спілкування. Але, незважаючи на переваги, автор зосереджує увагу на значному впливові соціальних мереж на психіку людини, особливо дітей та підлітків. У соціальних мережах форми міжособистісних стосунків спрощуються); соціологічний (зростання популярності соціальних мереж і підвищення їхньої ролі у житті кожного окремого індивіду провокує дискредитацію традиційних соціальних інститутів); економічний (автор наголошує на тому, що подібні платформи сприяють обміну актуальною економічною інформацією та

зростанню ділової активності); політичний (соціальні мережі надають значні можливості для ідеологізації та пропаганди, політики використовують соціальні мережі під час виборчих технологій) [11].

Висновки. Таким чином, соціальні мережі відіграють значну роль в інформаційному суспільстві. Соціальні мережі застосовуються у різних сферах життєдіяльності людини. Соціальні мережі нині займають значне місце у структурі соціальних комунікацій, вони є новим інструментом соціальних та політичних технологій. Соціальні мережі поєднують між собою людей різних націй, релігійних конфесій, сфер діяльності, віку, соціальних статусів. У соціальних мережах сьогодення взаємодіють учені, політики та пересічні громадяни, просувають наукове знання, публікують соціально значиму, публічну інформацію. Соціальні мережі є новими формами інформаційних обмінів сучасності.

Список літератури:

1. Клименко О. А. Социальные сети как средство обучения и взаимодействия участников образовательного процесса / О. А. Клименко // Теория и практика образования в современном мире: материалы междунар. научн. конф. (г. Санкт-Петербург, февраль 2012 г.). – СПб.: Реноме, 2012. – С.405-407.
2. Федонюк А. А. Деякі аспекти моделювання соціальних мереж / А. А. Федонюк // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2014. – № 783 : Інформаційні системи та мережі. – С. 487–496.
3. Сазанов В. М. Социальные сети – анализ и перспективы [Электронный ресурс] / В. М. Сазанов. – Режим доступа: <http://spkurdyumov.narod.ru/sazonov.htm>.
4. Водолазська С. Соціальні мережі як дієвий різновид комунікаційної інновації у видавничій галузі [Електронний ресурс] / С. Водолазська. – Режим доступу : <http://social-science.com.ua/article/1047>.
5. Яценко А. Соціальна мережа Facebook як засіб іміджетворення вищої політичної влади України [Електронний ресурс] / А. Яценко. – Режим доступу : <http://kulturolog.org.ua/i-conference/2012/109-infconf2012/565-yacenko.html>.
6. Остапенко Г. Комунікація та комунікативна активність суспільства в добу інтернет-технологій: соціальний аспект / Г. Остапенко // Вісн. Книжк. Палати. – № 9. – С. 47-50.
7. Павленко В. В. Роль современных социальных сетей в социальных и политических технологиях [Электронный ресурс] / В. В. Павленко // Международная научно-практическая конференция «Молодежь в постиндустриальном обществе» 25 декабря 2012 года. – Режим доступа: <http://hsjournal.org/wp-content/uploads/2012/11/pavlenko.pdf>.
8. Сибиряков С. О. Соціальні медіа як середовище архетипного впливу на масову свідомість [Електронний ресурс] / С. О. Сибиряков // Публічне управління: теорія і практика. – Вип. 1. – 2013. – С. 202 – 210. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Pubupr_2013_1_34.pdf.
9. Соціальні мережі як інструмент взаємовпливу влади та громадянського суспільства: Монографія / О. С. Онищенко, В. М. Горовий, В. І. Попик та ін. – НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 2014. – 260 с.
10. Соціальні мережі як інструмент взаємовпливу влади та громадянського суспільства: Монографія / О. С. Онищенко, В. М. Горовий, В. І. Попик та ін. – НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 2014. – 260 с.
11. Ефремов А. А. Социальные сети – основа общества будущего, кибероружие или журналистский миф? [Электронный ресурс] / А. А. Ефремов. – Режим доступа: http://www.rusnauka.com/34_VPEK_2012/Politologia/7_121043.doc.htm.

References:

1. Klimenko O. Social networks as a tool for training and intercommunion of educational process members / O. Klimenko // Theory and practice of education in the modern world: international scholarly conference proceedings (Saint-Petersburg, February, 2012). – SPb: Renome, 2012. – P. 405-407.
2. Fedonjuk A. Some aspects of social networks modeling / A. Fedonjuk // Visnyk Natsionalnogo universytetu "Lvivska politekhnika". – 2014. – № 783: Informatsijni systemy ta merezhi. – P. 487–496.
3. Sazanov V. Social networks – analysis and aspects [Electronic resource] / V. Sazanov. – Reference: <http://spkurdyumov.narod.ru/sazonov.htm>.
4. Vodolazka S. Social networks as a efficient form of communication innovation in the publishing branch [Electronic resource] / S. Vodolazka. – Reference: <http://social-science.com.ua/article/1047>.
5. Jatsenko A. Яценко А. Facebook the social network as a tool for image making of the top political department in Ukraine [Electronic resource] / A. Jatsenko. – Reference: <http://kulturolog.org.ua/i-conference/2012/109-infconf2012/565-yacenko.html>.
6. Ostapenko G. Communication and communicative activity of the society in the Internet-technologies era: the social aspect / G. Ostapenko // Visnyk Knyzhkovoji Palaty. – № 9. – P. 47-50.
7. Pavlenko V. The role of modern social networks in the social and political technologies [Electronic resource] / V. Pavlenko // The International Research-to-practice Conference "The youth in the postindustrial society" December, 25, 2012. – Reference: <http://hsjournal.org/wp-content/uploads/2012/11/pavlenko.pdf>.
8. Sibirjakov S. Social media as a sphere of archetypical influence on collective consciousness [Electronic resource] / S. Sibirjakov // Public control: theory and practice. – Issue 1. – 2013. – P. 202 – 210. – Reference: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Pubupr_2013_1_34.pdf.
9. Social networks as a tool for interinfluence of the government and the civil society: Monographs / O. Onyshchenko, V. Gorovyj, V. Popyk etc.]. – NAN Ukrainy, Nats. biblioteka Ukrainy im. V. Vernadskogo. – K., 2014. – 260 p.
10. Social networks as a tool for interinfluence of the government and the civil society: Monographs /

О. Onyshchenko, V. Gorovyj, V. Popyk etc.]. – NAN Ukrainy, Nats. biblioteka Ukrainy im. V. Vernadskogo. – K., 2014. – 260 p.

11. *Jefremov* A. The social networks as a basis on the future society, a cyberweapon or a myth? [Electronic

resource] / A. Jefremov. – Reference: http://www.rusnauka.com/34_VPEK_2012/Politologia/7_121043.doc.htm.

Подано до редакції: 15. 02. 2015 р.

